

אף שבוטלה תושבות עובד בשנים קודמות, לא הושבו דמי ביטוח הבריאות ששולמו בגינו

הכותבים: רו"ח אורנה צח - גלרט, יועצת בתחום ביטוח לאומי

מר חיים חיטמן, רו"ח (משפטן) ישי חיבה - ארצי, חיבה, אלמקייס, כהן פתרונות מיסוי בע"מ
בית הדין האזורי דחה ביום 12/11/2021 את תביעתה של חברת אי. אס. די. אינטרנשיונל סקורטי אנד
דיפנס סי (להלן: המעסיק) (ב"ל 55672-05-17), להחזר דמי ביטוח בריאות לשנים בהן קבע הביטוח
הלאומי (להלן: הב"ל) כי העובד המבוטח לא היה תושב ישראל.

רקע חוקי ונהלים

סעיף 76 לחוק קובע כי עובד המועסק בחו"ל מטעם מעסיק ישראלי מעבר ל-5 שנים אינו מבוטח לגמלאות
נפגעי עבודה, אלא אם כן פעל המעסיק כנדרש להאריך את הביטוח מעבר למועד זה. קרי הביטוח אינו
מוארך אוטומטית.

הסמכות לאשר המשך ביטוח על פי סעיף 76, מוצאת משנת 2011 למנהלי תחום הביטוח והגבייה
בסניפים, מ"מ או הסגנים, וזאת עד חמש שנים נוספות (קודם הסמכות הייתה רק למשרד הראשי בב"ל).
למעסיקים שפונים לבקשת הארכת התקופה, כגון משרד הביטחון, אל על, ההסתדרות הציונית העולמית
ועוד, ניתן אישור מראש לתקופה נוספת של 5 שנים.

לכל מעסיק אחר המבקש הארכת ביטוח מעבר לחמש שנים, ניתן אישור מראש לתקופות קצרות בנות
שנה, ועד לסך מצטבר של 5 שנות ביטוח נוספות.

מעבר להארכת תקופת ביטוח של חמש שנים נוספות, נדרש אישור המשרד הראשי בב"ל.

תמצית עובדתית

המעסיק הוא חברה רשומה בישראל העוסקת במתן פתרונות ופיתוח מערכת ביטחון והגנה בישראל
ובחו"ל, שהעסיקה בחו"ל מבוטח – אזרח ישראלי מסוים (להלן: המבוטח) בין השנים 1999 – 2015
ושילמה בעדו דמי ביטוח לאומי ובריאות (להלן: דמי ביטוח) במשך השנים כתושב ישראל.
כפי הנראה סדר העניינים הכרונולוגי הוא, כי באוקטובר 2015 העובד קיבל הודעה אוטומטית מהב"ל
לשילול התושבות מסוף שנת 2004, עם אפשרות ערעור. בדצמבר 2015 הגיש שאלון תושבות, ולאחר
כשבוע קיבל החלטת הב"ל שתושבותו אינה מושבת, אלא אם ישוב למגורי קבע בישראל.
המעסיק פנה לב"ל בדרישה להחזר כספי של תשלומי דמי הביטוח הלאומי ודמי ביטוח הבריאות לכל
התקופה 2004-2015.

לאחר דין ודברים ולאחר בדיקה חוזרת, החליט הב"ל בסוף 2016 כי מעמדו כתושב ישראל פסק בשנת
2009 ולא ב- 2004, לפיכך הושבו דמי הביטוח הלאומי משנת 2009 ואילך. דמי ביטוח בריאות לא
הושבו, שכן לטענת הב"ל, לכל אורך השנים עד 2015 העובד היה מבוטח בביטוח בריאות ולכן אינו זכאי
להחזר דמי ביטוח הבריאות.

הוויכוח הגיע לבית הדין לעבודה: האם זכאי המעסיק להחזר דמי ביטוח לאומי מ- 2005 עד 2009 ודמי
ביטוח בריאות משנת 2005 עד 2015 (הסכום הנומינלי היה כ- 270 אלפי ₪).

(לגבי חלק העובד – ככל הנראה עליו להיות תובע בהליך).

תמצית טיעוני הצדדים

לטענת המעסיק לא נמסרה הודעה על מועד ביטול מעמד המבוטח כתושב, ועל פי קביעת הב"ל ב-2015, כבר משנת 2004 היה המעסיק פטור מתשלומי דמי הביטוח. הב"ל הפר את סעיף 362(ד) לחוק, לפיו היה עליו להודיע למעסיק על זכאותו להחזר דמי הביטוח ששולמו ביתר.

כמו כן, לא יתכן שהב"ל יבטל תושבות שנים רבות אחורנית, ומשנדרש להשיב דמי ביטוח, הוא משנה מהותית את מועד ניתוק התושבות.

כמו כן, הסעיף עצמו קובע כי הביטוח יחדל לאחר 5 שנים, אלא אם נעשה צעד אופרטיבי לנסות להאריך, ולא נעשה צעד כזה.

לטענת הב"ל, ביטול התושבות הראשוני היה אוטומטי, ולאחר שנבחן העניין (לא בטוח שכך עולה מתיאור האירועים בפסק) הוארכה התושבות עד 2009 (5 שנים נוספות) בהתאם לסמכותו על פי החוק. אין להשיב דמי ביטוח בריאות באשר הם העניקו זכאות לשירותי בריאות שוטפים בישראל, עד ליום שבו נמסרה הודעה לקופת החולים על ביטול התושבות.

דין

בית הדין מציין כי סעיף 76 מלמדנו כי בחינת התושבות מתבצעת בחלוף 5 שנים מעת יציאת אדם, אזרח ותושב ישראל לחו"ל, אולם הב"ל אינו בוחן זכאות מבוטחים בכל עת. הבחינה נעשתה עת יגיש את שאלון התושבות, רטרואקטיבית.

בית הדין שוכנע כי ההחלטה המקורית על ביטול התושבות בחלוף 5 שנים מעזיבת המבוטח את ישראל, הייתה טכנית ואוטומטית, טרם נבדקו הנסיבות, שאמנם בעקבותיהן נדחה ניתוק התושבות ל-2009. למנהלי תחום הביטוח והגביה בכל הסניפים הואצלה הסמכות להאריך הביטוח לשוהים בחו"ל מעבר לחמש השנים הראשונות, לתקופה שעד חמש שנים נוספות.

המעסיק בהתנהגותו, עת המשיך לשלם בגין המבוטח דמי ביטוח, גילה דעתו שהוא מבקש להאריך את תקופת הביטוח מעבר לחמש השנים הראשונות.

פסק הדין

"העובד נתפס בזמן אמת כמבוטח ושולמו בעדו דמי ביטוח, מכאן שעד לקביעת הנתבע בדבר שלילת התושבות, היה העובד למעשה מבוטח הזכאי לגמלאות מסוגים שונים בין אם מימש זכותו זו בין אם לאו. עוד יש ליתן את הדעת לכך שהעובד היה ברשימת הזכאים לקבלת שירותי בריאות בכל התקופה שלגביה נשללה תושבותו בדיעבד, ולא מן הנמנע כי צרך שירותי בריאות בישראל לאורך התקופה...".

התביעה נדחתה.

בשולי הדברים

בית הדין קיבל את עמדת הביטוח הלאומי ופסק כי דמי ביטוח הבריאות לא יוחזרו בין היתר כי לא מן הנמנע כי העובד צרך שירותי בריאות בישראל והוסיף הערת אגב שנושא זה לא בואר כיוון שהעובד לא התייצב למסירת עדות בבית הדין.

אילו היה מתברר שהעובד לא צרך כלל שירותי בריאות בישראל – האם בית הדין היה פוסק אחרת?

בית הדין קובע כי בשל המשך תשלום דמי הביטוח, העובד היה למעשה מבוטח הזכאי לגמלאות מסוגים שונים בין אם מימש זכות זאת ובין אם לאו. זאת, על אף הקביעה הברורה בסעיף 76(ב) לחוק שהעובד לא יהיה מבוטח לפי פרק נפגעי עבודה, אם לא התיר השר או מי שהוסמך לכך את ביטוחו בתקופת עבודתו בחוץ לארץ שלאחר חמש השנים הראשונות הרצופות.

אילו עובד כנ"ל היה נפגע בעבודה בחו"ל בשנה העשירית, למשל, ללא שהמעסיק אשרר את המעמד של העובד לפי סעיף 76(ב) לחוק – האם הביטוח הלאומי היה מאשר את התביעה?

אנו ממליצים למעסיקים ולעובדים שנשלחו מטעמם לחו"ל להיות ערים לסיום התקופה של חמש השנים ולאשרר את מעמד העובד על פי החוק.